

Research Paper

Analysis of the spatial distribution of development and regional inequalities in Ilam Province

Saeid Amanpour¹, Chnour Mohammadi²*

1. Associate Professor, Department of Geography and Urban Planning, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

2. PhD student, geography and urban planning, Mohaghegh Ardebili University, Ardebil, Iran

Received: 20 April 2019

Accepted: 28 March 2020

PP:102-117

Use your device to scan and read the article online

Keywords:

Spatial Distribution, correlation coefficient, CV, ARAS Model, Ilam province

Abstract

Balanced and coordinated development of the regions is a very important prerequisite for achieving the country's sustainable development and integration. Regional development and planning are among the most important goals for national development. The statistical population of this study is 10 cities of Ilam province. Its purpose is to study the spatial distribution of development and regional inequalities in Ilam province. In order to achieve the desired goal, 72 variables in three sectors: economic - infrastructure (infrastructure), educational - cultural and health - therapeutic. In this study, the Shannon entropy technique was used to determine the coefficients of significance of the indices and the ARAS model was used to determine the amount of Ilam province cities. To show the difference and inequality between the indices and which index has the most inequality, The CV method and SPSS software (especially Pearson correlation test) were used to check the relationship between urbanization and development rates. The results show that; Totally indicators The coefficient of development fluctuates from 1 to 0.754. Four cities; Sirvan, Mehran, Malekshahi and Chardavol are ranked first to fourth, respectively, and have a level and Six cities of Aivan, Darrehshahr, Badreh, Dehloran, Abdanan and Ilam are in the fifth to tenth ranks and have a semi-privileged level. The highest disparity and inequality is related to Infrastructure-Economic Index (Infrastructure) with 0.204 And the least value is related to educational - cultural index with 0.100. Overall These results show the differences and inequalities between cities in the existing indicators.

Citation: Saeid Amanpour, Chnour Mohammadi (2021): Analysis of the spatial distribution of development and regional inequalities in Ilam Province . Journal of Regional Planning , Vol 11, No 42, PP 102-117

DOI: 10.30495/JZPM.2021.4210

*Corresponding author: Chnour Mohammadi

Address: PhD student, geography and urban planning, Mohaghegh Ardebili University, Ardebil, Iran

Tell: +989183315674

Email: Chnour.Mohamadi@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

Society must reduce inequality between the levels of development of different regions And the backwardness of areas, including rural areas, to act as a clear goal of social cohesion, On the other hand, The issue of inequality in many countries, The main challenge is development (Hataminejad et al., 2018: 68). Balanced and coordinated development of the regions is a very important prerequisite for achieving economic stability and integrated development of the country (Martic and Savic, 2001: 343). To create balance and to shape adequate and homogeneous spaces, The issue of regional planning has been raised And the first step in regional planning is to recognize the socio-economic and cultural inequalities of different regions (Miraei et al, 2016: 1). Ilam province, despite its small geographical area and low population, It has many comparative advantages and potentials that outweigh the problems and bottlenecks of development, These advantages include the existence of diverse mines, fertile lands, dense forests, Variety of crops and Huge resources of oil and natural gas, having 425 km of border with Iraq And ... (Amar et al., 2018: 75). In order to help planners to make the right policy in this province To eliminate deprivation and fair distribution, It is necessary to improve the level of less developed areas The situation of development in this province and how to distribute facilities in it should be examined (Rezaei, 1395: 5). Therefore, one of the goals of this research is: Spatial distribution of development and regional inequalities in Ilam province And examining the relationship between urbanization rates And the population is in a state of development in the cities of this province In order to achieve the desired goals, research questions and hypotheses are:

- What is the spatial distribution of development in Ilam province?
- Is there a correlation between the rate of urbanization and population and the development situation of the cities of Ilam province?
- It seems that there is a difference between the spatial distribution of development in Ilam province.
- It seems that there is a correlation between the rate of urbanization and population and the

developmental situation of the cities of Ilam province.

Methodology:

The research method of the present study is descriptive-analytical and in terms of purpose, theoretical-applied. Its statistical population is 10 cities of Ilam province To collect data and information from library documents and Library studies And the statistical yearbook of 2016 in Ilam province has been used. In order to achieve the desired goals, 72 variables were selected in three sections From Shannon's entropy technique to determine the importance of indicators and Also, ARAS model has been used in order to have the number of cities. To show the differences and inequalities between the indicators and to examine the relationship between population and urbanization rate with the development of cities, by CV method And Pearson correlation test and ArcGIS software is used to display the output results as a map.

Findings:

The findings show that in the economic-infrastructure index of Malekshahi city with (1), Sirvan with (0.983) and Chardavol with (0.907) have a level And Seven cities of Mehran with (0.857), Aivan with (0.840), Darrehshahr with (0.794), Dehloran with (0.649), Badreh with (0.631), Abdanan with (0.593) and Ilam with (0.577) have a half-surface. The CV coefficient in the economic-infrastructure index (infrastructure) is (0.204). In the educational-cultural index, Three cities of Badreh with (1), Malekshahi with (0.940) and Sirvan with (0.939) have a level, Seven cities of Dehloran with (0.885), Chardavol with (0.882), Abdanan with (0.857), Darrehshahr with (0.841), Aivan with (0.831) Mehran with (0.823) and Ilam with (0.678) have a half-surface. The CV coefficient in the educational-cultural index is (0.100). In the health- therapeutic index, Two cities of Mehran with (1) and Sirvan with (0.916) have a level and And eight cities of Ilam with (0.882), Abdanan with (0.814), Darrehshahr with (0.773), Chardavol with (0.771) Aivan with (0.769) Dehloran with (0.768), Badreh with (0.689) and Malekshahi with (0.644), have a semi-surface. The CV coefficient in the health- therapeutic index is 0.132. According to the results, in the cities of Ilam province, there was an inverse correlation between

population and development situation And significant, 99% confidence level And there is a significant correlation between the rate of urbanization and the state of development at the 95% confidence level.

Conclusion:

The results of the present study show that in general, the indicators of development coefficient fluctuate from (1) to (0.754) Four cities, equivalent to 40% of Sirvan, Mehran, Malekshahi and Chardavol, have a level and six cities, equivalent to 60% of the Aivan, Darrehshahr, Badreh, Dehloran, Abdanan and Ilam have a half level. According to the results, it was found that there is a difference between the cities of Ilam province in having development indicators. As a result, the hypothesis that there is a difference between the spatial distribution of development in Ilam province is confirmed. The highest difference and inequality is related to the economic-infrastructure index (infrastructure) and the lowest is related to the educational-cultural index. In Pearson correlation coefficient, was determined that there is an inverse correlation between population and urbanization rate with development, and the hypothesis that there is correlation between urbanization rate and population and development status of Cities of Ilam province is also confirmed. However, there is inverse correlation. Ilam city according to being the center of the province and Urbanization rates (85.0) were expected It is in a better position in terms of development than other cities But in general, the indicators are in the last place Or Sirvan city with the lowest population and urbanization rate (18/72) compared to other cities, is in the first rank in terms of total indicators and has, One of the reasons for the inverse correlation between urbanization rate and population with

the level of development This per capita is an indicator because we considered the population. The cities that are among the semi-privileged cities according to the mentioned indicators, More quantitatively faced with a problem. However, the quality of development indicators in these cities may be high Or the city of Sirvan, which is in a privileged position (because its population is small, it is more per capita when it is made per capita), It may of the quantitative index, it is not a big problem But it is not developed in terms of quality indicators For this reason, having a city in terms of development indicators does not mean that the quality of indicators in those cities is high. According to the available results And in order to improve the situation of the deprived cities And to improve the status of the indicators, the following suggestions can be made:-The balance between the population of the city and the facilities and paying attention to the population in the distribution of facilities, -Make the most of having a common border with Iraq, -Balancing the spatial distribution of development indicators and development planning with the approach of justice and equality, Exploitation of tourism fields according to the existing potentials, Quantitative and qualitative improvement of indicators, - Strengthening the weaknesses of the educational and cultural index, especially in the cities of Aivan, Mehran and Ilam, -Exploitation of natural, human resources and planning to achieve economic development, especially in the cities of Dehloran, Badreh, Abdanan and Ilam,- Utilization of natural, human resources and planning to achieve economic development, especially in the cities of Dehloran, Badreh, Abdanan and Ilam, -Improving infrastructure and strengthening deprived areas and providing services and facilities to them, - Further strengthening of the health index, especially in Badreh and Malekshahi cities.

مقاله پژوهشی

تحلیلی بر پراکنش فضایی توسعه و نابرابریهای منطقه ای در استان ایلام

سعید امانپور^۱، چنور محمدی^{۲*}

۱. دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران
 ۲. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

چکیده

توسعه متعادل و هماهنگ مناطق، یک پیشنیاز بسیار مهم برای حصول به پایداری و پیشرفت یکپارچه کشور به حساب می‌آید. هدف اصلی این پژوهش، مطالعه و تحلیل پراکنش فضایی توسعه و نابرابریهای منطقه‌ای در استان ایلام می‌باشد. در راستای دستیابی به هدف مورد نظر، ۷۲ متغیر در سه بخش: اقتصادی - زیربنایی (زیرساختی)، آموزشی - فرهنگی و بهداشتی - درمانی در سطح همه شهرستانهای استان ایلام، به عنوان جامعه آماری پژوهش، انتخاب گردیدند. در این پژوهش از تکنیک آنتروپیشانون جهت تعیین ضریب اهمیت شاخصها و از مدل ARAS به منظور میزان برخورداری شهرستانهای استان ایلام استفاده شده است. برای نشان دادن اختلاف و نابرابری بین شاخصها و این که کدام شاخص بیشترین نابرابری را دارد، از روش CV و نرم‌افزار SPSS (به ویژه آزمون همبستگی پیرسون) برای بررسی رابطه بین نرخ شهرنشینی و جمعیت با وضعیت توسعه استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد، در مجموع شاخصها ضریب توسعه از ۱ تا ۰/۷۵۴ در نوسان است. چهار شهرستان؛ سیروان، مهران، ملکشاهی و چرداول به ترتیب در رتبه‌های اول تا چهارم و دارای سطح برخورداری و شش شهرستان ایوان، دره‌شهر، بدره، دهلران و آبدانان و ایلام در رتبه‌های پنجم تا دهم و دارای سطح نیمه‌خوردار هستند. بیشترین اختلاف و نابرابری مربوط به شاخص اقتصادی - زیربنایی (زیرساختی) با ۲۰۴/۰ می‌باشد و کمترین مقدار مربوط به شاخص آموزشی - فرهنگی با ۰/۱۰۰ می‌باشد. بین نرخ شهرنشینی و جمعیت با وضعیت توسعه همبستگی معکوس وجود دارد، در مجموع این نتایج نشان از اختلاف و نابرابری بین شهرستانها در برخورداری از شاخصهای موجود می‌باشد.

تاریخ دریافت: ۳۱ فروردین ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۹ فروردین ۱۳۹۹

شماره صفحات: ۱۱۷-۱۰۲

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

پراکنش فضایی، ضریب همبستگی، CV، مدل ARAS، استان ایلام

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

استاد: سعید امانپور، چنور محمدی (۱۴۰۰): تحلیلی بر پراکنش فضایی توسعه و نابرابریهای منطقه ای در استان ایلام، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، سال ۱۱، شماره ۴۲، مردودشت: صص ۱۱۷-۱۰۲

DOI: 10.30495/JZPM.2021.4210

* نویسنده مسئول: چنور محمدی

نشانی: دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

تلفن: 09183315674

پست الکترونیکی: Chonur.Mohamadi@gmail.com

توسعه‌ی متعادل مناطق برنامه‌ریزان نخست باید وضعیت موجود سطح توسعه را بررسی و تحلیل نمایند (Mozafar et al, 13: 2010). توسعه‌ی متعادل و هماهنگ مناطق، یک پیشنیاز بسیار مهم برای حصول پایداری اقتصادی و پیشرفت یکپارچه کشور به شمار می‌رود (Martic and Savic, 2001:343). برای ایجاد تعادل و به منظور شکل دادن فضاهای مناسب و همگون، بحث برنامه‌ریزی منطقه‌ای مطرح شده است (Miraei et al, 2016: 1). استان ایلام با وجود وسعت جغرافیایی کوچک و جمعیت کم، دارای مزیت‌های نسبی و ظرفیت‌های بالقوه فراوانی است که تا حدودی از مشکلات و تنگناهای توسعه پیشی گرفته است. از جمله این مزیتها میتوان به وجود معادن متنوع، زمینهای حاصلخیز، جنگلهای انبوه، مراکز، دامداری، تنوع محصولات زراعی و منابع عظیم نفت و گاز طبیعی، دارا بودن ۴۲۵ کیلومتر مرز مشترک با کشور عراق، بازارچه مرزی، پایانه مرزی مهران، بازارچه مرزی دهلران و موارد دیگری اشاره نمود (Amar et al, 2018: 75). به منظور کمک به برنامه‌ریزان جهت سیاستگذاری صحیح در این استان برای رفع محرومیت و توزیع عادلانه، ارتقاء سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته لازم است وضعیت توسعه‌یافتگی در این استان و چگونگی توزیع امکانات در آن بررسی شود (Rezaei, 1395: 5). از اینرو از جمله اهدافی که این پژوهش دنبال میکند: پراکنش فضایی توسعه و نابرابریهای منطقه‌ای در استان ایلام و بررسی رابطه بین نرخ شهرنشینی و جمعیت با وضعیت توسعه‌یافتگی شهرستانهای این استان میباشد که در راستای دستیابی به اهداف مورد نظر، سوالات و فرضیه‌های پژوهش عبارتند از:

- پراکنش فضایی توسعه در استان ایلام چگونه میباشد؟
- بین نرخ شهرنشینی و جمعیت و وضعیت توسعه‌یافتگی شهرستانهای استان ایلام همبستگی وجود دارد؟
- به نظر میرسد بین پراکنش فضایی توسعه در استان ایلام تفاوت وجود دارد.
- به نظر میرسد بین نرخ شهرنشینی و جمعیت و وضعیت توسعه‌یافتگی شهرستانهای استان ایلام همبستگی وجود دارد.
- پیشینه و مبانی نظری پژوهش
- میرون و همکاران (۲۰۰۹)، به بررسی شاخصهای رشد اقتصاد منطقه‌ای در رومانی پرداختند، نتایج نشان میدهد نابرابری شدید توسعه‌یافتگی در مناطق رومانی دیده میشود. لی و وی (۲۰۱۰)، در پژوهشی به سلسله مراتب فضایی- زمانی نابرابریهای منطقه‌ای در چین پرداختند نابرابری الگوهای متفاوتی را نشان میدهد.

توسعه به منزله تغییر بنیادی در متغیرهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در هر جامعه محسوب میشود و تحقق آن مستلزم ایجاد هماهنگی بین ابعاد گوناگون است (Rondinelli, 1985:130). بر این اساس، امروزه ضرورت برنامه‌ریزی منطقه‌ای به علت تفاوت میان روستاها، بین شهرها و روستاها و شهرها با شهرها اجتنابناپذیر میباشد (Nakhaei et al, 2014:355). جامعه باید در کاهش نابرابری بین سطوح توسعه مناطق مختلف و عقبماندگی مناطق از جمله مناطق روستایی به گونه‌ای که یک هدف انسجام اجتماعی روشن باشد، عمل کند، از سوی دیگر، مسأله نابرابری در بسیاری از کشورها، چالش اساسی در مسیر توسعه میباشد (Hataminejad et al, 2018: 68). یکی از موانع اصلی و مهم در روند توسعه ملی، برهم خوردن تعادل و توازن منطقه‌ای میباشد. از اینرو اولین گام در برنامه‌ریزی منطقه‌ای، شناسایی جایگاه مناطق نسبت به یکدیگر از نظر توسعه و علت نابرابریها است (Tavakolinia and Shali, 2012: 1). عدم تعادل فضایی، یک مشکل برنامه‌ریزی به شمار می‌آید که به معنای وجود تفاوتی بارز بین ویژگیهای اجتماعی، اقتصادی و کالبدی نواحی مختلف یک منطقه میباشد. تفاوتی که نیاز به رویکردهای برنامه‌ریزی متفاوت در این نواحی دارد تا بتواند به هدف ایجاد تعادل فضایی در یک منطقه دست یابد. جستجوی ابعاد این تفاوت و عدم تعادل در نواحی تشکیل دهنده یک منطقه، جستجوی ویژگیهایی است که نمایانگر تفاوت بین معیارهای مهم اجتماعی، اقتصادی و کالبدی آن منطقه میباشد (AziziKarimSara, 2013: 4). جمله ویژگیهای کشورهای جهان سوم است (SheikhBeiglou et al, 2012: 200) که از نتایج سیاستهای رشد قطبی به شمار می‌آید. در نتیجه این سیاست، تعداد محدودی از مناطق نقش کلیدی داشته و سایر مناطق به صورت حاشیه‌ای عمل مینمایند (Miraei et al, 2016: 1). عدم بهره‌برداری صحیح از ظرفیتهای موجود در استانهای کشور از یک سو و توزیع ناعادلانه امکانات از سوی دیگر، باعث ایجاد شکافهای درآمدی بین استانهای کشور گردیده است (Abdoli et al, 2017: 2). نحوه پخشایش امکانات و خدمات، با بررسی تطبیقی شاخصهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و کالبدی در مناطق مختلف نسبت به همدیگر روشن میشود. شاخصها میتوانند وضعیت محدودیهای مختلف جغرافیایی را به صورت تطبیقی نشان داده، آنها را از نظر امکانات و تنگناها ردیابی کرده، اولویت بخشند (Pourmohammadi & Zali, 2009). (32) به منظور اتخاذ سیاستها و اجرای برنامه‌های مناسب برای

1 - Miron et al

2 - Li and Wei

نابرابری درون استانی کاهش، در حالی که نابرابریهای بین منطقه‌ای افزایش یافته است. رامان و کوماری^۱ (۲۰۱۲)، به بررسی نابرابری منطقه‌ای توسعه کشاورزی در ایالت اوتار پرداش هندوستان در دو مقطع زمانی پرداختند، نتایج نشان میدهد که نابرابری و ناپایداری شدیدی میان مناطق مختلف ایالت مورد مطالعه در هر دو مقطع وجود داشته است. محمدی و همکاران^۲ (۱۳۹۴)، به ارزیابی سطوح توسعه و نابرابری ناحیه‌ای به لحاظ شاخص‌های توسعه در منطقه اورامانات پرداختند، نتایج نشان میدهد بین شهرستانها اختلاف و نابرابری وجود دارد. سرور و همکاران^۳ (1395)، در پژوهشی با عنوان اقتصاد فضا و نابرابریهای منطقه‌ای؛ نمونه موردی استان اردبیل، نتایج حاصل از تحقیق نشان میدهد که شهرستان اردبیل در رتبه اول و شهرستانهای سرعین، نمین و گرمی به ترتیب در رتبه‌های آخر قرار دارند. مطیع‌لنگرودی و همکاران^۴ (۱۳۹۷)، به تحلیلی بر پراکنش فضایی توسعه و نابرابریهای منطقه‌ای در استان یزد پرداختند، نتایج نشان میدهد شهرستان اردکان برخوردارترین و شهرستان بافق محرومترین از نظر توسعه بوده‌اند. خاکپور و همکاران^۵ (۱۳۹۸)، به بررسی وضعیت شاخصهای توسعه در شهرستانهای کرمانشاه به استفاده از تکنیک ادغام پرداختند، نتایج نشان دهنده اختلاف بین شهرستانها از لحاظ برخورداری از شاخصهای توسعه است. شهدادی و همکاران^۶ (۱۳۹۸)، به سنجش میزان توسعه‌یافتگی شهرستانهای استان کرمان پرداختند، نتایج نشان میدهد، شهرستانهای استان کرمان در سطوح مختلف برخورداری قرار گرفته‌اند. توسعه از نظر لغوی به معنی فراخی و وسعت است و در فرهنگها به فرایند رشد، افتراق و تطور طبیعی یک نظام، طی تحولاتی متوالی از حالتی ناقص به وضعیتی کاملتر تعریف شده است. (Maleki, 2011: 36) توسعه، بهبود در همه ابعاد است. پیشرفت در یک بعد و پسرفت یا توقف در بعد دیگر با تعریف توسعه سازگاری ندارد (Nekoei, 2019: 96) توسعه منطقه‌ای و برنامه‌ریزی در جهت آن که از جمله مهمترین اهداف در جهت توسعه ملی قلمداد گردیده است. (Sharifzadegan and Nooraei, 2016: 28) توسعه در اصل باید نشان دهد که مجموعه نظام اجتماعی، هماهنگ با نیازهای متنوع اساسی و خواسته‌های افراد و گروههای اجتماعی در داخل نظام، از حالت نامطلوب زندگی گذشته خارج شده و به سوی وضع و حالتی از زندگی که از نظر مادی و معنوی بهتر است سوق مییابد (Karimzadeh and Karimzadeh).

مواد و روش تحقیق:

روش تحقیق پژوهش حاضر، از نوع توصیفی - تحلیلی و از نظر هدف، نظری - کاربردی است. جامعه آماری آن ۱۰ شهرستان استان ایلام میباشد که جهت گردآوری داده‌ها و اطلاعات از اسناد و مطالعات کتابخانه‌ای و سالنامه آماری سال ۱۳۹۵ استان ایلام استفاده شده است. در راستای دستیابی به اهداف مورد نظر، ۷۲ متغیر در سه بخش انتخاب شدند ابتدا داده‌ها خام شاخصسازی شدند. سپس از تکنیک آنتروپی شانون

1 - Raman Kumari

2 - Mohammadi et al

3 - Sarvar et al

4 - MoteiLangroudi et al

5 - Khakpour et al

6 - Shahdadi et al

جهت تعیین اهمیت شاخصها و نیز به منظور میزان برخورداری شهرستانها از مدل ARAS استفاده شده است. برای نشان دادن اختلاف و نابرابری بین شاخصها و بررسی رابطه بین جمعیت و نرخ شهرنشینی با توسعه‌یافتگی شهرستانها، از روش CV، نرمافزار SPSS (آزمون همبستگی پیرسون) و برای نمایش نتایج خروجی به صورت نقشه از نرمافزار ArcGIS بهره‌گرفته شده است.

شاخصهای مورد استفاده پژوهش

شناخت بهتر و دقیقتر از وضعیت مکانهای جغرافیایی در زمینهای مختلف در سطوح متفاوت منوط به در دسترس داشتن اطلاعات کامل و پردازش شده از مکانهای مورد نظر است. برای نیل به این مهم، از یک سری شاخصهای ترکیبی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، بهداشتی و غیره استفاده میشود. این شاخصهای ترکیبی میتوانند سطحی از آسایش و رفاه و رشد و توسعه مکانهای جغرافیایی را بر اساس معیارهای انتخاب شده نشان دهند (Hekmatnia & Mousavi, 2011: 226 در جدول شماره ۱ شاخصهای پژوهش درج شده‌اند.

جدول ۱- شاخصهای مورد استفاده در پژوهش

اقتصادی - زیربنایی (زیرساختی)
1X- تعداد دفتر پست شهری، 2X- تعداد روستاهای دارای ارتباط تلفنی، 3X- تعداد راههای روستایی آسفالت، 4X- تعداد مخازن مواد سوختی، 5X- تعداد شعبه فروش نفت، 6X- تعداد جایگاه سوختگیری گاز فشرده طبیعی (CNG)، 7X- تعداد پمپ نفت سفید، 8X- تعداد پمپ نفت گاز، 9X- تعداد پمپ بنزین، 10X- تعداد پمپ بنزین سوپر، 11X- تعداد روستاهای گازرسانی شده، 12X- تعداد شهرهای گازرسانی شده، 13X- تعداد شرکت تعاونی اعتبار فعال، 14X- مبلغ سپرده نزد بانکها، 15X- تعداد مؤسسات اعتباری غیربانکی، 16X- تعداد واحد بانکی، 17X- تعداد شرکت تعاونی حمل و نقل، 18X- تعداد اتحادیههای تعاونی روستایی، 19X- تعداد اقامتگاه، 20X- تعداد شرکت تعاونی روستایی، 21X- تعداد شرکت تعاونی خدماتی فعال، 22X- تعداد شرکتهای تعاونی معدنی، 23X- تعداد شرکتهای تعاونی کشاورزی فعال تحت پوشش اداره کل تعاون روستایی، 24X- تعداد شرکتهای تعاونی کشاورزی فعال تحت پوشش اداره کل تعاون.
آموزشی - فرهنگی
25X- تعداد سالن سینما، 26X- تعداد اعضا کتابخانه، 27X- تعداد کتاب در کتابخانه، 28X- تعداد کتابخانه عمومی، 29X- تعداد چاپخانه، 30X- تعداد سالن نمایش، 31X- نسبت آموزشگاه نسبت به دانشآموزان در مقطع متوسطه دوره دوم، 32X- نسبت کارکنان آموزشی به دانشآموزان در مقطع متوسطه دوره دوم، 33X- نسبت کارکنان دفتری به دانشآموزان در مقطع متوسطه دوره دوم، 34X- نسبت کلاس به دانش آموزان در مقطع متوسطه دوره دوم، 35X- نسبت آموزشگاه نسبت به دانشآموزان مقطع متوسطه دوره اول، 36X- نسبت کارکنان آموزشی به دانشآموزان مقطع متوسطه دوره اول، 37X- نسبت کارکنان دفتری به دانشآموزان مقطع متوسطه دوره اول، 38X- نسبت کلاس به دانشآموزان در مقطع متوسطه دوره اول، 39X- نسبت آموزشگاه نسبت به دانشآموزان در مقطع ابتدایی، 40X- نسبت کارکنان آموزشی به دانشآموزان مقطع ابتدایی، 41X- نسبت کارکنان دفتری به دانشآموزان مقطع ابتدایی، 42X- نسبت کلاس به دانشآموزان در مقطع ابتدایی، 43X- نسبت آموزشگاه به دانشآموزان پیشدبستانی، 44X- نسبت کلاس به دانشآموزان پیش دبستانی، 45X- نرخ باسودان روستایی، 46X- نرخ باسودان شهری، 47X- نرخ باسودای زنان، 48X- نرخ باسودای مردان.
بهداشتی - درمانی
49X- تعداد کاردان تکنیسین بیهوشی، 50X- تعداد کاردان تکنیسین اتاق عمل، 51X- تعداد بهیار، 52X- تعداد پرستار، 53X- تعداد پزشک فوق تخصص، 54X- تعداد دکتری علوم آزمایشگاهی، 55X- تعداد پایگاه اورژانس جادهای، 56X- تعداد پایگاه اورژانس شهری، 57X- تعداد مؤسسات تشخیصی، درمانی هستهای، 58X- تعداد آزمایشگاه تشخیص طبی، 59X- تعداد مراکز بهداشتی و درمانی شهری، 60X- تعداد دندانپزشک، 61X- تعداد پزشک متخصص، 62X- تعداد پزشک عمومی، 63X- تعداد مرکز توانبخشی، 64X- تعداد داروخانه، 65X- تعداد مراکز بهداشتی و درمانی روستایی، 66X- تعداد پایگاه بهداشت، 67X- تعداد خانه بهداشت فعال، 68X- تعداد تخت، 69X- تعداد بیمارستان، 70X- تعداد پیراپزشک، 71X- تعداد ماما، 72X- تعداد بهورز.

منبع: نویسندگان و دادههای مرکز آمار ایران

تکنیک ARAS

روش ARAS بر اساس این نظریه استوار است که پدیده‌های پیچیده جهان می‌توانند با استفاده از مقایسه‌های نسبی ساده فهمیده شوند. در این روش، مجموع مقادیر وزندار و نرمال شده مقادیر معیارها برای هر گزینه که نشان دهنده شرایط آن گزینه است، بر مجموع مقادیر وزندار شده بهترین گزینه تقسیم می‌شود. این نسبت، درجه بهینه بودن نامیده می‌شود. بر اساس درجه بهینه بودن گزینه‌ها، رتبه‌بندی می‌شوند (Arab et al, 2017: 154). بهترین گزینه، گزینه‌ای است که بالاترین ارزش تابع را داشته باشد و بدترین گزینه، گزینه‌ای است که کمترین ارزش تابع بهینه را داشته باشد.

ضریب پراکنندگی یا CV

ضریب پراکنندگی کارل پیرسون که در برخی از منابع، به ضریب ویلیامسون نیز شهرت دارد و شاخصی است که مشخص می‌کند تا چه حدی یک شاخص در بین مناطق با نواحی به صورت نامتعادل توزیع شده است (Ebrahimzadeh et al, 2010: 15).

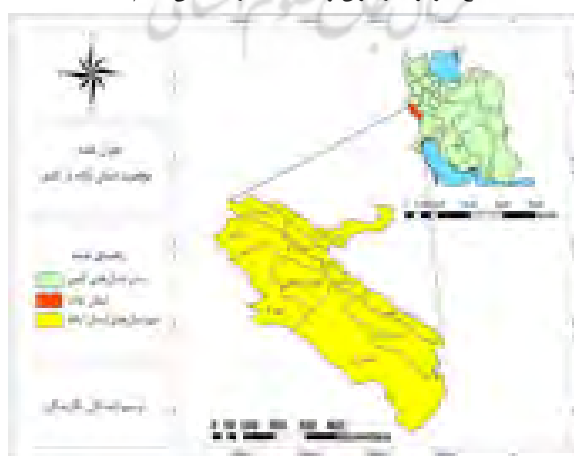
شناخت محدوده مورد مطالعه:

□□□□□ بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استان ایلام دارای ۵۸۰۱۵۸ نفر جمعیت بوده است و با ۲۰۱۰۶ کیلومترمربع، حدود ۱/۲ درصد از مساحت کل کشور را تشکیل می‌دهد. این استان در غرب سلسله جبال زاگرس، بین ۳۲ درجه و دقیقه ۰۳ تا ۳۴ درجه و ۰۲ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۴۵ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۰۳ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ در غرب کشور واقع شده است. استان ایلام از جنوب با استان خوزستان، از شرق با استان لرستان و از شمال با استان کرمانشاه همسایه است و از سمت غرب، با ۴۲۵ کیلومتر مرز مشترک، با کشور عراق می‌باشد. استان ایلام دارای ۱۰ شهرستان، ۲۶ بخش، ۲۵ شهر، ۴۹ دهستان و ۶۷۶ آبادی دارای سکنه است (IranStatisticsCenter: 2016) جدول ۲ و شکل ۱. در این پژوهش، هر شهرستان به عنوان یک منطقه مطالعاتی مدنظر قرار گرفته است.

جدول ۲- مشخصات عمومی شهرستانهای استان ایلام

شهرستان	جمعیت	نرخ شهرنشینی	مساحت (کیلومتر مربع)
آبدانان	47851	47/63	2520
ایلام	235144	00/85	2168
ایوان	49491	23/69	914
بدره	15614	40/27	568
چرداول	57381	84/43	1540
دره‌شهر	43708	56/53	896
دهلران	65630	75/62	6671
سیروان	14404	72/18	653
ملکشاهی	21138	28/70	1740
مهران	29797	39/64	2436
کل استان	580158	13/68	20106

منبع: مرکز آمار ایران و سالنامه آماری استان ایلام

¹ - Additive Ratio Assessment
² - Coefficient of Variation

بحث و یافته ها

که شاخصها ارقامی هستند که برای اندازهگیری و سنجش نوسانهای عوامل متغیر در طول زمان به کار میرود. به عبارت دیگر، با تبدیل متغیرها به سرانهها، نسبتهای مختلف، درصدها و غیره میتوان به شاخصسازی متغیرها اقدام کرد. مثل تعداد پزشکان در ده هزار نفر جمعیت، درصد شاغلان بخش صنعت نسبت به کل شاغلان (Hekmatnia and Mousavi, 2011: 226) که ۷۲ متغیر این پژوهش شاخصسازی و سپس استانداردسازی شدهاند و در مدل مورد استفاده قرار گرفتند. جدول ۳ مقادیر سنجش و ارزیابی سطح کمی و کیفی توسعه را نشان میدهد:

جدول ۳- مقادیر سنجش سطح کمی و کیفی وضعیت توسعه در شهرستانهای استان ایلام با مدل ARAS

وضعیت توسعه	برخوردار	نیمهبرخوردار	محروم
ARAS ارزش	00/1- 90/0	90/0- 50/0	50/0- 0

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۸

شهرستانی مثل شهرستان ایلام هر چند از لحاظ برخورداری متغیرها توسعه، شاید نسبت به سایر شهرستانها وضعیت بهتری داشته باشد، ولی وقتی سرانهسازی گردیده به دلیل آن که جمعیت آن هم بیشتر است، در رتبه آخر قرار بگیرد که اگر سرانهسازی نمیشد، در رتبه اول و یا قطعاً جزء شهرستانهای برتر قرار میگرفت از طرف دیگر، شهرستانی مثل شهرستان سیروان، با وجود جمعیت کمتر، در رتبه دوم و برخوردار قرار گرفته است. لذا، میتوان گفت از جمله دلایل برتری شهرستانهایی مثل سیروان نسبت به شهرستان ایلام، جمعیت بالای شهرستان ایلام نسبت به سایر شهرستانهای استان، سرانه پایین در شاخصهای توسعه و غیره باشد.

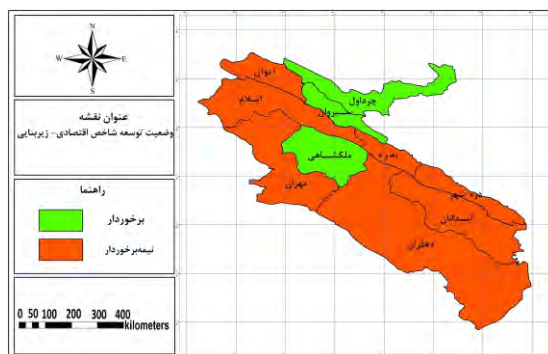
اقتصادی - زیربنایی (زیرساختی)

همان طور که جدول شماره ۴ و شکل شماره ۲ نشان میدهند، شهرستانهای؛ ملکشاهی با (۱)، سیروان با (۰/۹۸۳) و چرداول با (۰/۹۰۷) دارای سطح برخوردار و هفت شهرستان؛ مهران با (۰/۸۵۷)، ایوان با (۰/۸۴۰)، دره شهر با (۰/۷۹۴)، دهلران با (۰/۶۴۹)، بدره با (۰/۶۳۱)، آبدانان با (۰/۵۹۳) و ایلام با (۰/۵۷۷) دارای سطح نیمهبرخوردار هستند. ضریب CV در شاخص اقتصادی - زیربنایی (زیرساختی) (۰/۲۰۴) میباشد. چون در این پژوهش متغیرها تبدیل به سرانه شده (به ازای ده هزار نفر جمعیت، نسبتهای مختلف و درصدها)، باعث شده تا

جدول ۴- وضعیت شهرستانهای استان ایلام بر اساس شاخص اقتصادی زیربنایی (زیرساختی)

شهرستان	S_i	k_i	رتبه	وضعیت
ملکشاهی	606/0	1	1	
سیروان	596/0	983/0	2	برخوردار
چرداول	550/0	907/0	3	
مهران	519/0	857/0	4	
ایوان	509/0	840/0	5	
دره شهر	481/0	794/0	6	نیمهبرخوردار
دهلران	393/0	649/0	7	
بدره	382/0	631/0	8	
آبدانان	359/0	593/0	9	
ایلام	350/0	577/0	10	
CV				204/0

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۸

شکل ۲- نقشه وضعیت برخورداري شهرستانهای استان ایلام

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۸

(۰/۸۸۵)، چرداول با (۰/۸۸۲)، آبدانان با (۰/۸۵۷)، دره شهر با (۰/۸۴۱)، ایوان با (۰/۸۳۱) مهران با (۰/۸۲۳) و ایلام با (۰/۷۸۸) دارای سطح نیمهبرخوردار هستند. ضریب CV در شاخص آموزشی- فرهنگی (۰/۱۰۰) میباشد.

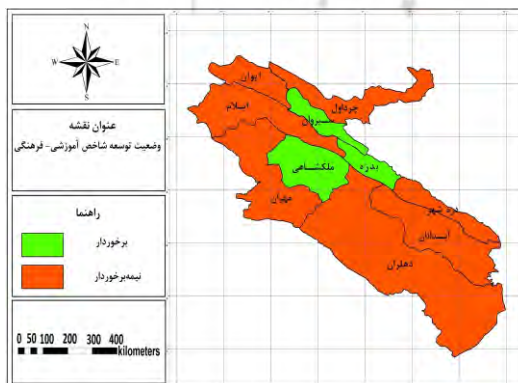
آموزشی- فرهنگی

جدول شماره ۵ و شکل شماره ۳ نشان میدهد، سه شهرستان؛ بدره با (۱)، ملکشاهی با (۰/۹۴۰) و سیروان با (۰/۹۳۹) دارای سطح برخوردار، هفت شهرستان؛ دهلران با

جدول ۵- وضعیت شهرستانهای استان ایلام بر اساس شاخص آموزشی- فرهنگی

شهرستان	Si	ki	رتبه	وضعیت
بدره	769/0	1	1	
ملکشاهی	723/0	940/0	2	برخوردار
سیروان	722/0	939/0	3	
دهلران	681/0	885/0	4	
چرداول	679/0	882/0	5	
آبدانان	659/0	857/0	6	
دره شهر	647/0	841/0	7	نیمه برخوردار
ایوان	639/0	831/0	8	
مهران	633/0	823/0	9	
ایلام	523/0	678/0	10	
CV	CV	CV	100/0	

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۸

شکل ۳- نقشه وضعیت برخورداري شهرستانهای استان ایلام

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۸

بهداشتی - درمانی

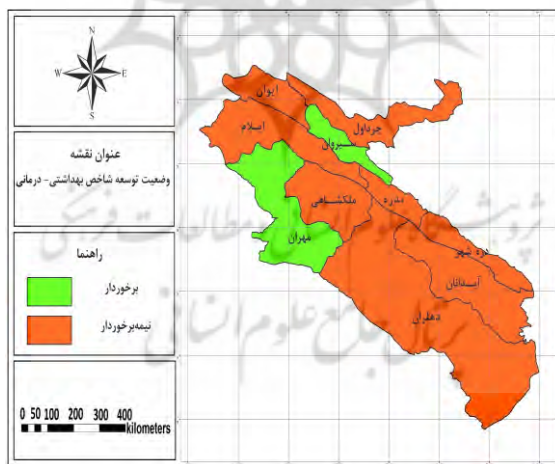
(۰/۸۱۴) ، دره شهر با (۰/۷۷۳)، چرداول با (۰/۷۷۱) ایوان با (۰/۷۶۹) دهلران با (۰/۷۶۸)، بدره با (۰/۶۸۹) و ملکشاهی با (۰/۶۴۴)، دارای سطح نیمه برخوردار هستند. ضریب CV در شاخص بهداشتی - درمانی (۰/۱۳۲) میباشد.

همان طور که جدول شماره ۶ و شکل شماره ۴ نشان میدهد، دو شهرستان مهران با (۱) و سیروان با (۰/۹۱۶) دارای سطح برخوردار و هشت شهرستان؛ ایلام با (۰/۸۸۲)، آبدانان با

جدول ۶- وضعیت شهرستان های استان ایلام بر اساس شاخص بهداشتی - درمانی

شهرستان	S_i	k_i	رتبه	وضعیت
مهران	567/0	1	1	برخوردار
سیروان	519/0	916/0	2	برخوردار
ایلام	500/0	882/0	3	نیمه برخوردار
آبدانان	461/0	814/0	4	نیمه برخوردار
دره شهر	438/0	773/0	5	نیمه برخوردار
چرداول	437/0	771/0	6	نیمه برخوردار
ایوان	436/0	769/0	7	نیمه برخوردار
دهلران	435/0	768/0	8	نیمه برخوردار
بدره	390/0	689/0	9	نیمه برخوردار
ملکشاهی	356/0	644/0	10	نیمه برخوردار
CV	132/0			

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۸

شکل ۴- نقشه وضعیت برخورداری شهرستانهای استان ایلام

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۸

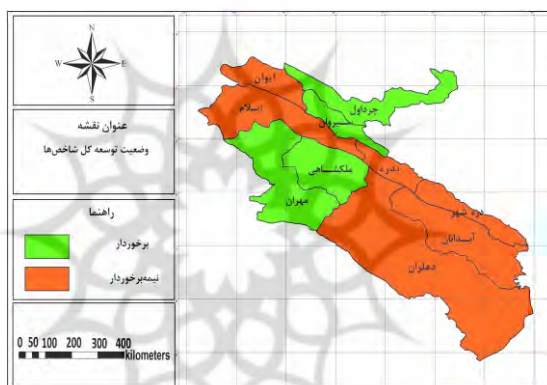
شهرستان ایوان با (۰/۸۶۳)، دره شهر با (۰/۸۵۵)، بدره با (۰/۸۵۳)، دهلران با (۰/۸۳۱)، آبدانان با (۰/۸۱۷) و ایلام با (۰/۷۵۴) دارای سطح نیمه برخوردار هستند.

همان طور که جدول شماره ۷ و شکل شماره ۵ نشان میدهد چهار شهرستان سیروان با (۱)، مهران با (۰/۹۳۸)، ملکشاهی با (۰/۹۱۹) و چرداول با (۰/۹۰۶) دارای سطح برخوردار و شش

جدول ۷- وضعیت شهرستانهای استان ایلام بر اساس کل شاخصها

شهرستان	Si	ki	رتبه	وضعیت
سیروان	615/0	1	1	برخوردار
مهران	577/0	938/0	2	
ملکشاهی	566/0	919/0	3	
چرداول	557/0	906/0	4	
ایوان	531/0	863/0	5	نیمه برخوردار
درهشهر	526/0	855/0	6	
بدره	525/0	853/0	7	
دهلران	511/0	831/0	8	
آبدانان	503/0	817/0	9	
ایلام	464/0	754/0	10	

منبع: نویسندهگان، ۱۳۹۸

شکل ۵- نقشه وضعیت برخورداری شهرستانهای استان ایلام

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۸

با توجه به جدول شماره ۸، مشخص شد که در شهرستانهای ایلام از لحاظ جمعیت در رتبه اول ولی از لحاظ توسعه در رتبه معناداری، در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد مثلاً شهرستان

جدول ۸- بررسی ارتباط بین جمعیت با وضعیت توسعه

متغیر	آزمون	جمعیت	وضعیت توسعه
جمعیت	ضریب همبستگی	1	-842/0**
	سطح معناداری	-	002/0
	تعداد	10	10
وضعیت توسعه	ضریب همبستگی	**842/0-	1
	سطح معناداری	002/0	-
	تعداد	10	10

منبع: (نویسندهگان، ۱۳۹۸)

با توجه به جدول شماره ۹، مشخص شد در شهرستانهای استان ایلام بین نرخ شهرنشینی و وضعیت توسعه همبستگی معکوس و معناداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد، وجود دارد.

جدول ۹- بررسی ارتباط بین نرخ شهرنشینی با وضعیت توسعه

متغیر	نرخ شهرنشینی	وضعیت توسعه
نرخ شهرنشینی	ضریب همبستگی	*739/0-
	سطح معناداری	015/0
	تعداد	10
وضعیت توسعه	ضریب همبستگی	*739/0-
	سطح معناداری	015/0
	تعداد	10

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۸

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

همبستگی وجود دارد نیز تأیید میگردد البته همبستگی معکوس وجود دارد. شهرستان ایلام با توجه به مرکز استان بودن و نرخ شهرنشینی (0/85) انتظار میرفت وضعیت بهتری از لحاظ توسعه نسبت به دیگر شهرستانها داشته باشد ولی در مجموع شاخصها در رتبه آخر قرار گرفته است و یا شهرستان سیروان با کمترین جمعیت و نرخ شهرنشینی (۱۸/۷۲) نسبت به شهرستانهای دیگر، در رتبه اول از لحاظ مجموع شاخصها و برخورداریترین میباشد یکی از این دلایل که باعث همبستگی معکوس بین نرخ شهرنشینی و جمعیت با سطح توسعه همین سرانه‌سازی شاخصهای میباشد چون ما جمعیت را در نظر گرفتیم. شهرستانهایی که با توجه به شاخصهای مذکور در زمره شهرستانهای نیمهبرخوردار قرار گرفته‌اند، بیشتر از لحاظ کمی با مشکل مواجه بوده‌اند. اگر چه ممکن است کیفیت شاخصهای توسعه در این شهرستانها بالا باشد و یا شهرستانهایی مانند سیروان که در وضعیت برخوردار (چون جمعیت آن کم است) وقتی سرانه‌سازی گردید سرانه آن بیشتر است) قرار گرفته‌اند ممکن است از لحاظ شاخص کمی مشکل زیادی نداشته باشد ولی از لحاظ شاخصهای کیفی توسعه یافته نباشد به همین دلیل برخوردار بودن یک شهرستان به لحاظ شاخصهای توسعه به معنای بالا بودن کیفیت شاخصها در آن شهرستانها نمیباشد، تحقیقات دیگر هم نشان میدهد نابرابری پدیده‌های است که بیشتر استانها و شهرستانها با آن درگیر هستند. نتایج این پژوهش با نتایج سایر پژوهشگران از جمله یافته‌های محمدی و همکاران (۱۳۹۴) ارزیابی سطوح توسعه و نابرابری ناحیه‌های به لحاظ شاخصهای توسعه با مدل ویکور در منطقه اورامانات، شهدادی و همکاران (۱۳۹۸) سنجش میزان توسعه‌یافتگی شهرستانهای استان کرمان با استفاده از تکنیک ادغام، خاکپور و

توسعه به منزله تغییر بنیادی در متغیرهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در هر جامعه محسوب میشود و تحقق آن مستلزم ایجاد هماهنگی بین ابعاد گوناگون است. شناخت نابرابریها و عدم تعادلها در چارچوب محدوددهای جغرافیایی مختلف قابل طرح است این محدوددهای جغرافیایی شامل سطوح بین‌المللی، ملی، منطقهای و محلی است و لازمه گام برداشتن در این راستا، شناخت وضعیت موجود هر یک از اجزای مجموعه‌های برنامه‌ریزی اعم از کشور، استان، شهرستان و بخش و در نتیجه پیرودن به اختلافات و تفاوت‌های موجود و سیاستگذاری در جهت رفع و کاهش نابرابریها در هر یک از اجزای این مجموعه است. نحوه پخشایش امکانات و خدمات، با بررسی تطبیقی شاخصهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و کالبدی در مناطق مختلف نسبت به همدیگر روشن میشود. نتایج پژوهش حاضر نشان میدهد در مجموع شاخصها ضریب توسعه از (۱) تا (۰/۷۵۴) در نوسان است چهار شهرستان معادل ۴۰ درصد؛ سیروان، مهران، ملکشاهی و چرداول دارای سطح برخوردار و شش شهرستان معادل ۶۰ درصد؛ ایوان، دره‌شهر، بدره، دهلران، آبدانان و ایلام دارای سطح نیمهبرخوردار هستند. با توجه به نتایج مشخص شد بین شهرستانهای استان ایلام در برخورداری از شاخصهای توسعه تفاوت وجود دارد، در نتیجه فرضیه بین پراکنش فضایی توسعه در استان ایلام تفاوت وجود دارد تأیید میگردد. بیشترین اختلاف و نابرابری مربوط به شاخص اقتصادی- زیربنایی (زیرساختی) میباشد و کمترین مقدار مربوط به شاخص آموزشی- فرهنگی میباشد. در ضریب همبستگی پیرسون مشخص شد بین جمعیت و نرخ شهرنشینی با توسعه همبستگی رابطه معکوس وجود دارد و این فرضیه که بین نرخ شهرنشینی و جمعیت و وضعیت توسعه‌یافتگی شهرستانهای استان ایلام

مرز مشترک با کشور عراق، - تعادلبخشی در توزیع فضایی شاخصهای توسعه و برنامه‌ریزی توسعه با رویکرد عدالت و برابری، - بهره‌برداری از زمینهای گردشگری با توجه به پتانسیلهای موجود، - در اولویت قرار دادن طرحهای توسعه به مناطق کمتر توسعه یافته، - ارتقای کمی و کیفی شاخصها، - تقویت نقاط ضعف شاخص آموزشی و فرهنگی به ویژه در شهرستانهای ایوان، مهران و ایلام، - بهره‌برداری از منابع طبیعی، انسانی و برنامه‌ریزی جهت دستیابی به توسعه اقتصادی به ویژه در شهرستانهای دهلران، بدره، آبدانان و ایلام، - بهبود زیرساختها و تقویت مناطق محروم و ارائه خدمات و امکانات به آنها، - تقویت بیشتر شاخص بهداشت و درمان به ویژه در شهرستانهای بدره و ملکشاهی.

همکاران (۱۳۹۸) بررسی وضعیت شاخصهای توسعه در شهرستانهای کرمانشاه به استفاده از تکنیک ادغام، میرون و همکاران (۲۰۰۹) شاخصهای رشد اقتصاد منطقهای در رومانی و رامان و کوماری (۲۰۱۲) بررسی نابرابری منطقهای توسعه کشاورزی در ایالت اوتار پردازش هندوستان همسو است که یافتههای این پژوهشگران نیز نشان میدهد بین مناطق مختلف نابرابری در برخورداری از شاخصهای توسعه تفاوت وجود دارد. با توجه به نتایج موجود و در جهت بهتر شدن وضعیت شهرستانها محروم و بهبود وضعیت شاخصها میتوان پیشنهادهای به شرح زیر ارائه داد:

- توزان بین جمعیت شهرستان و امکانات و توجه به میزان جمعیت در پراکنش امکانات، - بهره‌بردن حداکثری از دارا بودن

References:

1. Ajlali, Parviz (1994); Regional Analysis and Settlement Classification, Tehran: Program and Budget Publications. (in Persian).
2. Amar, Timoor; Khodadad, Mehdi and Moameri, Ebrahim (2018): "Evaluation of Spatial Distribution of Sustainable Development Components among Ilam County Cities Using VIKOR Technique, Regional Planning Quarterly", Year 2, Serial No. 2, pp. 65-78. (in Persian).
3. Abdoli, ghahraman; Kardgar, Raziéh; Kazemi, Aboutaleb and Molaei Gholichi, Mohammad (2017), "Ranking of Provinces of Iran in terms of Value Added Sub-Sectors Based on Multi-criteria Decision Making Model" (VIKOR) ", Regional Planning Quarterly, Volume 2, Issue 2, pp. 1-14. (in Persian).
4. Arab, Alireza, Hosseini Dehshiri, Seyed Jaleddin & Nasiri, Abbas (2017): "Presentation of Suarez and Aras Multi-criteria Decision Making Modeling (Case Study: Tavanir Specialty Parent Company)", Engineering Quarterly Decision, Second Year, No. 6, pp. 147- 170. (in Persian).
5. AziziKarimsra, Sajjad (2013), "Analysis of Spatial Inequality in the Region (Case Study: Gilan Province)", Master's Degree in Regional Planning with the guidance of Dr. Mohammad Sheikhi, Islamic Azad University, Central Tehran Branch , College of Arts and Architecture. (in Persian).
6. Ebrahimzadeh, Issa Eskandarisani, Mohammad and Mortaza Esmaeilnejad (2010), "Application of Factor Analysis in Explaining the Spatial Pattern of Urban-Regional Development in Iran", Geography and Development Quarterly, No. 17, pp. 7-28. (in Persian).
7. Hekmatnia, Hassan and Mousavi, Miranajf (2011): "Model Application in Geography with Emphasis on Urban and Regional Planning", Modern Science Publishing, Yazd. (in Persian).
8. Hataminejad, Hossein, Hraeini, Mostafa and Alizadeh, Paria (2019): "An Analysis on the Distribution of Cultural Services in Qazvin Provinces, Regional Planning Quarterly, Year 2", Issue 2, pp. 67 -76. (in Persian).
9. Iran Statistics Center (2016), General Population and Housing Census(www. Amar. Org. Ir). (in Persian).
10. Khakpour, Baratali; Mohammadi, Chnour; Davari, Seyedeh Elham & Akbari, Majidi (2019): "Investigation of the Status of Development Indicators in Kermanshah Townships Using Integration Technique", Geography & Development No. 56, PP. 73 - 90. (in Persian).
11. Karimzadeh, Karim and Karimzadeh, Majid (2019): "Evaluation of the Development of Sistan and Baluchestan Provinces in terms of Social Welfare Services", Regional Planning Quarterly, Vol. Serial No. 33, pp. 81-94. (in Persian).
12. Li, Yingru, and Wei, Y. D. (2010): The spatial-temporal hierarchy of regional inequality of China. Applied Geography, 30(3), pp: 303-316.
13. MonfaredianSarvastani, Mohsen (2007): "Ranking of Shiraz Urban Areas in terms of Degree of Development", MA in Economics in Development and Planning under the guidance of Dr Nematollah Akbari and Dr

- Sadegh Bakhtiari , University of Isfahan, Isfahan. (in Persian).
14. Mohammadi, Chnour; Khakpour, Baratali & Ansarian, Tayebbeh (2015): "Evaluation of Development Levels and Regional Inequality in Development Indicators Using the Vikor Model Case Study: Oramanat Region", Journal of Geography and Environmental Studies, Fourth Year , No. 13, pp. 65 - 80. (in Persian).
 15. MoteiLangroudi, Seyed Hassan; Darban Astana, Alireza; Faraji Sabokbar, Hassanali and Rezaei, Hojjat (2018), "An Analysis on Spatial Distribution of Regional Development and Inequalities in Yazd Province Using Cluster Analysis & Technique" ORESTE », Journal of Geography (Regional Planning), Eighth Year, No. 2, pp. 7-20. (in Persian).
 16. Mozafar, Farhang ؛Aghaei, Yadollah ؛ Taghavai, Massoud and SheikhBiglou, Rana (2010): "Analysis of Inequalities of Development in Mazandaran Province, Journal of Geography and Environmental Planning", 21st year No. 4 (40), pp. 13-28. (in Persian).
 17. Maleki, Saeid (2011), "An Introduction to Sustainable Urban Development", Ahvaz, Ahvaz Shahid Chamran University. (in Persian).
 18. Miron, Dumitru, Alina, Mihaela DIMA & Simona, VASILACHE. (2009): Index of Regional Economic Growth In Post. Accession Romania. Romanian Journal of Economic Forecasting , 9(3), 112-124.
 19. Miraei, Mohammad, Arefi, Moslem & Rashnoufar, Ayat (2016): "Research on Development and Inequalities in Lorestan Province, Regional Planning Quarterly", Volume 2, Issue 1, pp. 1- 16. (in Persian).
 20. Martic, Milan, Savic´, Gordana. (2001): An application of DEA for comparative analysis and ranking of regions in Serbia with regards to social-economic development: European Journal of Operational Research, No. 132, pp. 343-356.
 21. Nakhaei, Mahdieh, Hoseinzadeh Dalir, Karim, Karimi, Hosein ali, Doosti, Abdullah, Abbasian, Mehrdad (2014): an analysis regional inequalities in west azarbaijan with emphasis on socio-cultural factors, European Online Journal of Natural and Social Sciences; Vol.3, No.4 Special Issue on Architecture, Urbanism, and Civil Engineering, ISSN 1805-3602.
 22. Nekoui, Shahrbanoo, Chitsaz, Mohammad Ali and Hejazi, Seyed Nasser (2019): "Analysis and Investigation of Economic and Social Factors Affecting Sustainable Development in Torbat-e Jam", Regional Planning Quarterly, Vol. Successive; pp. 95-106. (in Persian).
 23. Pourmohammadi, Mohammad Reza and Zali, Nader (2009): "Analysis of Regional Inequalities and Development Futures (Case Study of East Azerbaijan Province)", Journal of Geography and Planning, Vol. 15, No. 32, pp. 29-64. (in Persian).
 24. Rondinelli, D. A. ,(1985): applied method of regional analysis, boulder and London, west view press.
 25. Raman, Rakesh, & Kumari, Reena (2012): Regional disparity in agricultural development: a district level analysis for Uttar Pradesh. Journal of Regional Development and Planning, 1 (2), 71-90.
 26. Rezaei, Fereshtah (2016): "Evaluation and Development of Ilam Province Townships (Using Numerical-Quantum Analysis Models)", by Dr. Seyed Rashid Safavi, MSc Thesis Department of Economics, Payame Noor University, Karaj Center. (in Persian).
 27. Statistical Yearbook (2016): Ilam Province Management and Planning Organization. (in Persian).
 28. SheikhBeiglou, Rana, Taghavai, Masoud And Varsi, HamidReza (2012): Analysis of Spatial Exclusion and Inequality in the Development of Cities: Social Welfare Journal, No. 46: pp 189-214. (in Persian).
 29. Sarvar, Rahim; Eshghi Chahar Borj, Ali and Alavi, Saeidah (2016): "Space Economics and Regional Inequalities; Case Study: Ardabil Province, Marvdasht Regional Planning Quarterly", Year 6, Issue 24, pp. 59-72. (in Persian).
 30. Shokoei, Hossein (2008): "New Perspectives on Urban Geography", Samt Publications. (in Persian).
 31. Shahdadi, Ali; Sajadi Ghidari, Hamdollah; Mirzadeh Koushahi, Mehdi-Bion, Omid and Hosseini KAHnouj, Seyed Reza (2016): "Measuring the Development Rate of Kerman Provincial Cities Using Integration Technique, Regional Planning Journal », Volume 3, Issue 33, pp. 55-72. (in Persian).
 32. Sharifzadegan, Mohammad Hossein and Nooraei, Homayoun (2016): "Investigating the Effects of Industrial Clusters on the Development of the Case Study: Industrial

- Clusters of the Isfahan Metropolitan Area", *Regional Planning Journal*, Vol. Sequential Issue 1, pp. 27-44. (in Persian).
33. Sabrifar, Rostam (2003): "Rural Development with an Attitude to Geographical Theories - Location, Jihad, Nineteenth Year", Nos. 220 and 221, pp. 31-39. (in Persian).
34. Tavakolinia, Jamila and Shali, Mohammad (2012): "Regional Inequalities in Iran", *Environmental Statistics Quarterly*, No. 18, pp. 1-15. (in Persian).
35. Todaro, Maikel (1999), "Third World Economic Development, Program and Budget Organization Publications, First Edition, Tehran.
36. Veisi, Akbar (2010): "Investigation of Major Factors Affecting Regional Development Inequalities of Iran's Provinces with Emphasis on Kurdistan Province during Years 1996-2006", MSc in Planning Group Regional Development with the Help of Dr. Mohammad Sheikhi, Allameh Tabataba'i University, Faculty of Social Sciences.(in Persian).

